

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

כיבוש ושחרור: קולוניאליזם ופוסט קולוניאליזם במזה"ת המודרני -
38252

תאריך עדכון אחרון 24-10-2019

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ארנון דגני

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: arnondeg@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: בתאום מראש

מורי הקורס: ד"ר ארנון דגני

תאור כללי של הקורס:

ממרוקו ועד עיראק, אין ארץ במזרח התיכון הערבי שלא עוצבה באופן מהותי על ידי כוחות אימפריאליים. בקורס זה נלמד את קורות ההשתלטות של האימפריות האירופיות על המזרח התיכון ועל התרבות המודרנית אשר אפשרה והצדיקה כיבושים קולוניאליים. במהלך הקורס נתמקד בכמה מקרי בוחן, ונעמוד על מאפייני המשטר הקולוניאלי המשותפים והייחודיים לכל מקרה. כמו כן, נדון באופנים השונים בהם אוכלוסיות ילידיות התנגדו למשטר הקולוניאלי וכיצד באו לידי ביטוי במאבק זה מידת לכידותן ההיסטורית וחוזק הנהגתן. נבחן גם את המורשת הקולוניאלית במדינות הלאום שהוקמו בעקבות נסיגת האימפריות האירופאיות ונתעמק בסוגיה המחקרית אודות "פוסט קולוניאליזם". לבסוף, נשאל, בזירות המתבקשת, האם ניתן לסווג את הציונות כתנועה קולוניאליסטית כפי שנעשה על ידי אויביה בעבר ובהווה.

מטרות הקורס:

1. בקיאות בכמה מהנרטיבים ההיסטוריים המרכזיים בתולדות ההשתלטות האירופאית על המזרח התיכון הערבי, וקורות התנועות לשחרור לאומי.
2. עמידה על המאפיינים המרכזיים של הקולוניאליזם האירופי המודרני.
3. היכרות עם כמה ממנגנוני השליטה המתחוכמים של המשטר הקולוניאלי.
4. זיהוי המורשת הקולוניאלית במזרח התיכון של ימנו.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

דרישות נוכחות (%) :

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

יסודות תיאורטיים
מקרי בוחן - כיבוש
מנגנוני שליטה וניצול
זהויות לאומיות, דתיות, אתניות ומגדר תחת הקולוניאליזם
מקרי בוחן - שחרור
העידן הפוסט קולוניאלי
ציונות וקולוניאליזם

יסודות:

Balandier, Georges. *The Sociology of Black Africa : Social Dynamics in Central Africa*. London: Deutsch, 1970.

סעיד, אדוארד. אוריינטליזם. תל אביב: עם עובד, 1993.

ממי, אלברט. דיוקן הכובש ולפני כן, דיוקן הנכבש. ירושלים: כרמל, 2005.

Cooper, Frederick. *Colonialism in Question: Theory, Knowledge, History*. Berkeley: University of California Press, 2005.

Wolfe, Patrick. "Land, Labor, and Difference: Elementary Structures of Race." *The American Historical Review* 106, no. 3 (2001): 866-905.

מקרי בוחן:

זמיר, מאיר. כינונה של לבנון המודרנית. ת"א: מערכות, 1993.

Prochaska, David. *Making Algeria French: Colonialism in Bône, 1870-1920*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

Vatikiotis, P J. *The History of Modern Egypt : From Muhammad Ali to Mubarak*. 4th ed. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1991.

Stora, Benjamin. Pennell, C R. *Morocco since 1830: A History*. New York: New York University Press, 2000.

Pennell, C R. *Algeria, 1830-2000 : A Short History*. Ithaca: Cornell University Press, 2001.

שליטה וניצול:

Tibawi, A L. "Religion and Educational Administration in Palestine of the British Mandate." *Die Welt Des Islams* 3, no. 1 (1953): 1-14.

<https://doi.org/10.2307/1569033>.

Segalla, Spencer David. "French Colonial Education and Elite Moroccan Muslim Resistance from the Treaty of Fes to the Berber Dahir." *Journal of North African Studies*. Vol. 11, N. 1, 2006, 85-106 .

Alon, Yoav. *The Making of Jordan: Tribes, Colonialism and the Modern State*. London: I.B. Tauris, 2007.

Beinin, Joel, and Zachary Lockman. *Workers on the Nile : Nationalism, Communism, Islam, and the Egyptian Working Class, 1882-1954*

Prochaska, David. *Making Algeria French: Colonialism in Bône, 1870-1920*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

הפרד ומשול וזהויות אחרות:

Lazreg, Marnia. "The Reproduction of Colonial Ideology: The Case of the Kabyle Berbers." *Arab Studies Quarterly* 5, no. 4 (1983): 380-95.

שרביט, יוסף. יהודי אלג'יריה בעידן הצרפתי 1830-1962. תל-אביב: משרד הבטחון, 2010.

Sluglett, Peter. *Britain in Iraq: Contriving King and Country, 1914-1932*. New York: Columbia University Press, 2007.

Neep, Daniel. *Occupying Syria Under the French Mandate: Insurgency, Space and*

State Formation. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
Clancy Smith, Julia. "A Woman Without Her Distaff: Gender, Work, and Handicraft Production in Colonial North Africa." In Margaret Lee Meriwether (ed), *A Social History Of Women And Gender In The Modern Middle East*, New York: Routledge, 1999. 25-62.

מאבק לשחרור:

Nandy, Ashis. *The Intimate Enemy: Loss and Recovery of Self Under Colonialism*. Delhi: Oxford, 1983.

Manela, Erez. "The Wilsonian Moment and the Rise of Anticolonial Nationalism: The Case of Egypt." *Diplomacy & Statecraft* 12, no. 4 (December 1, 2001): 99-122.

פנון, פרנץ, רוזן, אורית ושוחט, אלה. מקוללים עלי אדמות. תל אביב: בבל, 2006.

Akkad, Mustafa (Dir). *Lion of the Desert*. Digital Entertainment, 2000. DVD.

Shepard, Todd. *The invention of decolonization: the Algerian War and the remaking of France*. Cornell University Press, 2008.

Norris, Jacob. "Repression and Rebellion: Britain's Response to the Arab Revolt in Palestine of 1936-39." *The Journal of Imperial and Commonwealth History* 36, no. 1 (2008): 25-45.

דגל מורד, דגל מורם:

McMurray, David A., ed. *In and out of Morocco: Smuggling and Migration in a Frontier Boomtown*. U of Minnesota Press, 2001.

- Bashkin, Orit. "Hybrid Nationalisms: Waṭanī and Qawmī Visions in Iraq under 'Abd al Karim Qasim, 1958-61." *International Journal of Middle East Studies* 43, no. 2 (2011): 293-312.

Gordon, Joel. *Nasser: Hero of the Arab nation*. Oneworld Publications, 2012.

- Eldridge, Claire. "Blurring the boundaries between perpetrators and victims: Pied noir memories and the Harki community." *Memory Studies* 3, no. 2 (2010): 123-136.

מה איתנו?

Shafir, Gershon. *Land, Labor, and the Origins of the Israeli-Palestinian Conflict, 1882-1914*. Cambridge [England]; New York: Cambridge University Press, 1989.

ע'אנם, הונידה. "לא ממש אפרטהייד: על הדינמיקה בין קולוניאליזם התיישבותי לכיבוש צבאי." *המרחב הציבורי* (2012), 95-112.

Piterberg, Gabriel. *The Returns of Zionism: Myths, Politics and Scholarship in Israel*. London; New York: Verso, 2008.

Degani, Arnon Y. "From Republic to Empire: Israel and the Palestinians 1948-2016." In *The Routledge Handbook of the History of Settler Colonialism*, edited by Lorenzo Veracini and Edward Cavanagh, 353-67. Abingdon, Oxon ; New York, NY: Routledge, 2016.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 40 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 50 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: